

Naslov članka/Article:

SPOZNAVAJMO ZGODOVINO DOMAČEGA KRAJA PREK STAVBNE DEDIŠČINE

LEARNING ABOUT THE HISTORY OF OUR HOME TOWN THROUGH ARCHITECTURAL HERITAGE

Avtor/Author:

Karmen Lešnik

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Zgodovina v šoli št. 1/2021, letnik 29

ISSN 1318-1416

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2021

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/zgodovina-v-soli/>

Karmen Lešnik,
Osnovna šola Dobrna

SPOZNAVAJMO ZGODOVINO DOMAČEGA KRAJA PREK STAVBNE DEDIŠČINE

Karmen Lešnik,
Primary School Dobrna

LEARNING ABOUT THE HISTORY OF OUR HOME TOWN THROUGH ARCHITECTURAL HERITAGE

IZVLEČEK

V prispevku je predstavljen primer terenskega dela pri pouku *zgodovine* in izbirnem predmetu *odkrivajmo preteklost svojega kraja*. Terensko delo smo izvedli v okviru dneva dejavnosti, in sicer tehniškega dne. Želeli smo, da bi učenci spoznali zgodovino lokalnega okolja, razvili pozitiven odnos do nje in se zavedali pomena ohranjanja kulturne dediščine. S tem smo prispevali tudi k popestritvi učnega procesa, saj sicer poteka v obliki klasičnega pouka v učilnici. Zanimanje učencev za raziskovalno delo, številna vprašanja, ki se jim pri tem porajajo, in njihova zavzetost pri iskanju odgovorov nanje potrjujejo, da takšne dopolnitve pouka zelo pozitivno vplivajo na učence, njihovo razumevanje snovi ter razvoj veščin, ki jih bodo v življenju pogosto potrebovali. Nekateri učenci celo poiščejo starostnike in njihova pričevanja smiselno vključijo v predstavitev.

Ključne besede: terensko delo, zgodovina domačega kraja, učenje z odkrivanjem, stavbna dediščina, aktivnost učencev

ABSTRACT

The article introduces an example of fieldwork in *History* class and in the elective subject *Learning about the History of our Home Town*. The fieldwork was organised in the form of a School Tech Day. Our intent was for students to learn about the history of their local environment, develop a positive attitude towards it and increase awareness of the importance of preserving cultural heritage. This also made the learning process – otherwise taking place in the classroom – more interesting. The interest of students in research work, numerous questions resulting from it and their enthusiasm in looking for answers confirm that enhancement of traditional classroom learning has very positive effects on students, their understanding of the material and development of skills that they will often require later in life. Some of the students even found the elderly whose testimonies were relevant to the subject matter and included them in the presentation.

Keywords: fieldwork, history of a home town, discovery learning, architectural heritage, student activity

UVOD

Terensko delo pri pouku zgodovine in z njo povezanimi izbirnimi predmeti hitro naleti na prepreko, povezano z normativi in standardi v šolstvu. Marsikateri učitelj si najbrž želi z učenci večkrat na teren, vendar lahko odide na teren le s 15 učenci naenkrat. Potrebuje torej spremstvo, ki pa ni vedno na voljo. Ob tem se pojavi še omejitev, povezana s časom, saj je pogosto težko v 45 minutah prehoditi načrtano pot in se ob tem še kaj novega naučiti. Hkrati se učitelji tudi zavedamo, da je delo v razredu lahko nemalokrat suhoparno, nezanimivo, ne pritegne pozornosti učencev in tudi nima želenega učinka glede usvojenega znanja.

Z izvedbo terenskega dela v okviru dni dejavnosti, najbolje tehniškega dne, lahko dosežemo, da učenci razvijejo pozitiven in odgovoren odnos do lokalne zgodovine, da se zavedo pomena ohranjanja kulturne dediščine in morda razvijejo zanimanje za preteklost domačega kraja. Med takšnim delom lahko učinkoviteje razvijajo različne veščine, kot so zbiranje gradiva, obdelava podatkov, postavljanje hipotez, pojasnjevanje, sklepanje, javno nastopanje ipd.

ZNAČILNOSTI TERENKEGA DELA

Teren oziroma naravno okolje nudi motivacijo in vir za učenje z odkrivanjem. Na teren lahko gremo v neposredno ali daljno okolico šole, v druge pokrajine v Sloveniji ali njeni okolici. Naravno okolje predstavlja možnost za spoznavanje, odkrivanje naravno- in družbenogeografskih značilnosti (podnebje, rastlinstvo, naselja, turizem itd.), zgodovinskih (listine, orodje, spomeniki, nakit, oblačila, zgradbe itd.), etnoloških (šege, navade itd.) in umetnostnih značilnosti (arhitekturni slogi, kulturni spomeniki, slikarstvo, kiparstvo itd.). Učenci na terenu opazujejo in preučujejo različne zgodovinske vire (Trškan, 2008, str. 78).

Terensko delo pripravlja učence na aktivno vlogo v družbi in jih navaja na samostojno in odgovorno delo. Preučevanje domačega okolja spodbuja notranje zanimanje učencev za zgodovino in prispeva k poglobitvi ter trajnejšemu pomnjenju učne vsebine (prav tam, 2008, str. 79).

S terenskim delom učenci razvijajo sposobnost samostojnega učenja, mišljenje z opazovanjem, primerjanjem, sklepanjem. Učijo se raznovrstnih raziskovalnih metod (zbiranje gradiva, urejanje, obdelava podatkov, anketiranje, merjenje itd.) (prav tam, 2008, str. 79).

ZGODOVINSKE TERENKE METODE

Glavne metode terenskega dela so: metoda opazovanja, metoda odkrivanja in metoda postavljanja hipotez oziroma odkrivanja. Te metode lahko uporabimo tudi za delo v razredu (Trškan, 2016, str. 261).

Metoda opazovanja: poudarek je na tem, kaj učenci vidijo, slišijo in občutijo. Učenci preučevani predmet opazujejo in si delajo zapise. Metoda vključuje zapisovanje, risanje, fotografiranje ali snemanje. Pri metodi risanja lahko skicirajo zgradbe, predmete (prav tam, 2016, str. 262).

Metoda odkrivanja: poudarek je na tem, kaj učenci vidijo in kaj jim to pove. Učitelj vključuje tudi merjenje (npr. merjenje višine vrat, oken itd.), intervjuje, anketiranje, kartiranje, štetje in zbiranje podatkov. Učenci poskušajo odgovoriti na vprašanja, ki se nanašajo na različne stavbe (*Koliko je stara? Ali se je od izgradnje spremenila? Zakaj je bila zgrajena?*), prostore (*Na katere prostore je bila stavba razdeljena? Za kaj se je prostor uporabljal? Kaj nam prostor pove o preučevanem obdobju?*) in na predmete (*Kdo ga je naredil in kako? Za kaj se je uporabljal? Iz česa je narejen?*) (prav tam, 2016, str. 263).

Metoda postavljanja hipotez oziroma domnevanja: učenci sklepajo z dedukcijo ali indukcijo. Na podlagi materialnih dokazov (slik, kipov, knjig) sklepajo, za kaj se je prostor uporabljal. Učenci narišejo ohranjen del stavbe ali prostora, v šoli pa narišejo še manjkajoče dele oziroma domnevajo, kako naj bi stavba oz. prostor izgledala (prav tam, 2016, str. 264).

Terensko delo vključuje pripravo dela, izvedbo in zaključek:

- a) Priprava: V tej fazi je treba predvideti trajanje dela na terenu, učne cilje in metode. Poleg tega pa tudi pripraviti učne liste, karte in učence opozoriti na primerna oblačila in obutev ter podati navodila za varnost. O izvedbi je treba obvestiti tudi starše in določiti spremljevalce idr. (prav tam, 2008, str. 58).
- b) Izvedba: Učitelj učencem poda še zadnja navodila. Delo poteka v skupinah najmanj treh učencev (prav tam, 2008, str. 58).

Pri izvedbi terenskega dela mora učitelj še posebej paziti na več stvari:

- Na terenu morajo biti aktivni vsi ali vsaj večina učencev.
- Vsakemu učencu mora biti njegova naloga jasna.
- Učenci morajo že pred samim prihodom na teren natančno poznati navodila in naloge, ki jih morajo opraviti.
- Učencem morajo biti dane le takšne naloge, ki jih zmorejo opraviti v danem času.
- Učitelji morajo čim bolj spremljati delo skupin in jim pri delu pomagati.
- Učitelji morajo ustvariti čim bolj sproščeno vzdušje, ki bo učence motiviralo za takšno obliko dela.

Učitelj mora skupaj z učenci po končanem terenskem delu temeljito pregledati in oceniti rezultate terenskega dela, bodisi na terenu ali pozneje v razredu (prav tam, 2008, str. 60–61).

- c) Zaključek: Terensko delo se konča s poročanjem, in sicer na terenu in v razredu. Učenci po končanem terenskem delu pripravijo poročila in predstavijo rezultate terenskega dela v obliki razstave, pisnih poročil, predstavitev, člankov za šolski časopis (prav tam, 2008, str. 61).

NAVEZAVA NA UČNI NAČRT: ODKRIVAJMO PRETEKLOST SVOJEGA KRAJA IN ZGODOVINA

Terensko delo smo izpeljali z učenci 9. razreda, lahko pa ga vključimo v pouk izbirnega predmeta *odkrivajmo preteklost svojega kraja*, kjer učitelj »pouk izbranih tematskih sklopov načrtuje tako, da učence navaja na odkrivanje in raziskovanje zgodovine domačega kraja, mesta, pokrajine s pomočjo najrazličnejših zgodovinskih virov«, priporoča se

tudi »odkrivanje oziroma raziskovanje zgodovine domačega kraja, mesta, pokrajine v obliki sodelovalnega učenja, projektnega dela, terenskega dela z vključevanjem muzejev in arhivov, krajših in daljših ekskurzij, raziskovalnih taborov ipd.« (Odkrivajmo preteklost svojega kraja, 2008, str. 32).

»Z izbirnim predmetom želimo povečati dejavno vlogo učencev pri pouku zgodovine, spodbujati njihovo radovednost in zanimanje za krajevno zgodovino in s tem tudi za narodno in občo zgodovino. Učitelj v učnem procesu učencem svetuje in jih usmerja, kako priti do ustreznih zgodovinskih virov, kako jih analizirati in kako oblikovati sklepe. Učenci naj svoja spoznanja in stališča tudi predstavijo v obliki plakatov, razstav, poročil o obiskih razstav, zgodovinskih govornih vaj, zloženek, turističnih zloženek in katalogov, z vodenjem po domačem kraju ali mestu ali z vodenjem ekskurzije po domači regiji, z razstavo portfeljev ipd.« (prav tam, 2008, str. 33)

Učni načrt tudi omogoča, da se del učnih ur izvede v obliki zaokroženih časovnih sklopov v obliki terenskega dela (prav tam, 2008, str. 3).

	Odkrivajmo preteklost svojega kraja, 2008, str. 4, 8	Zgodovina, 2011, str. 5–6, 9
TEMA IZ UČNEGA NAČRTA	<i>Srednjeveške zgodbe</i>	<i>Kulturna dediščina</i>
SPLOŠNI CILJI	Učenci/učenke: - na primerih iz krajevne zgodovine presojajo pomen ohranjanja kulturne dediščine; - razvijajo spretnosti in veščine zgodovinskih prostorskih in časovnih predstav; - z uporabo različnih zgodovinskih virov in literature ter z učenjem ob njih se urijo v uporabi zgodovinskih raziskovalnih metod, prilagojenih starosti učencev; - z učenjem ob različnih zgodovinskih virih in literaturi razvijajo spretnosti kritične presoje zgodovinskih dogodkov in pojavov v preteklosti in sodobnosti; - usvojeno znanje in ugotovitve znajo predstaviti ustno, pisno, grafično, ilustrativno in z uporabo različnih tehničnih pripomočkov; - ob poglobljanju in razširjanju znanja iz slovenske zgodovine razvijajo zavest o narodni identiteti in državni pripadnosti; - z raziskovalnim učenjem poglobljajo in razširjajo znanje o življenju, delu in miselnosti ljudi v posameznih zgodovinskih obdobjih in vzrokih za njihovo spreminjanje; - v učnem procesu se navajajo na samostojno in odgovorno ravnanje in življenje; - razvijajo spretnosti in veščine primerjanja, analiziranja, sintetiziranja, presojanja, oblikovanja samostojnih utemeljenih sklepov, vživljanja v različne perspektive in snovanja izvirnih predlogov in rešitev.	Učenci/učenke: - ob izgrajevanju, poglobljanju in razširjanju znanja iz slovenske zgodovine razvijajo zavest o narodni identiteti in državni pripadnosti; - na primerih iz krajevne zgodovine presojajo pomen ohranjanja in varovanja kulturne dediščine ter razvijajo odgovoren odnos do okolja; - pripravljajo se na samostojno in odgovorno ravnanje v življenju kot posamezniki in kot člani lokalne skupnosti in družbe; - razvijajo spretnosti časovne in prostorske predstavljivosti; - razvijajo zmožnosti oblikovanja samostojnih utemeljenih zaključkov, pogledov, mnenj in stališč, vživljanja v različne perspektive in snovanja izvirnih predlogov in rešitev; - razvijajo zmožnosti preproste analize, sinteze in interpretacije uporabnih in verodostojnih podatkov in dokazov iz zgodovinskih virov in literature iz različnih medijev, za raziskovanje in poznavanje življenja ljudi v preteklosti.

DEKLARATIVNI CILJI	Učenci/učenke: - skozi zgodovino raziščejo življenje in delo ene izmed znanih fevdalnih rodbin, povezanih z domačim krajem, mestom ali pokrajino.	Učenci/učenke: - pojasnijo razliko med pojmom kulturna in naravna dediščina; - opišejo primere naravne in kulturne dediščine.
PROCESNI CILJI	Učenci/učenke: - razvijejo in izkažejo spretnost iskanja literature; - razvijejo in izkažejo spretnost izbiranja ključnih informacij iz različnih virov; - pri zgodovinskem terenskem delu zbirajo informacije z opazovanjem stavb, umetniških del, kulturnih spomenikov, intervjuji z domačini; - razvijejo in izkažejo sposobnost različnih oblik komunikacije (ustno, pisno); - se urijo v javnem nastopanju; - razvijejo in izkažejo zmožnost oblikovanja mnenj, predlogov, rešitev; - na temelju zbranih informacij rešijo naloge na delovnem listu; - razvijejo in izkažejo spretnosti časovne in prostorske predstavljivosti.	
ODNOSNI CILJI	Učenci/učenke: - na primerih iz krajeve zgodovine opišejo pomen ohranjanja kulturne dediščine (Dobrna); - oblikujejo svoj načrt za ohranitev izbranega kulturnozgodovinskega spomenika iz domačega kraja (Dobrna); - na primerih iz vsakdanjega življenja prikažejo pomen spoštovanja različnih kultur, pomen spodbujanja strpnosti do različnih kultur in medkulturnega sodelovanja.	
MEDPREDMETNE POVEZAVE	Tehnika in tehnologija: skica, tehniška dediščina, arhitektura, 3D-oblikovanje Biologija: značilne drevesne vrste Geografija: orientacija, kartiranje Matematika: merjenje, računanje Likovna umetnost: skica, Viktor Rožanc, Elda Piščanec Slovenski jezik: Viktor Rožanc, Marjan Rožanc	
DIKAKTIČNI PRISTOPI	Učne metode: metoda pogovora, metoda dela s pisnimi in slikovnimi viri, metoda demonstracije, metoda grafičnih izdelkov, metoda izkustvenega učenja Učne oblike: terensko delo, skupinsko delo	
SAMOREFLEKSIJA UČITELJA	Kaj mi je pri pripravi in izvedbi terenskega dela uspelo? Kaj moram izboljšati?	
SAMOREFLEKSIJA UČENCA	Ali sem zadovoljen s svojo predstavitvijo? Katera nova znanja sem usvojil?	

Zgodovinski prostor je vse okoli nas, kar pomeni, da vsak prostor ponuja dokaze o življenju in delovanju ljudi v preteklosti. Ker ima vsaka šola v bližini kako zgodovinsko stavbo, je lahko raziskovanje lokalne zgodovine poceni. Učenje z odkrivanjem v naravi, okolici, domačem kraju pa nam nudi bogato učno vsebino (Trškan, 2008, str. 82).

PRIPRAVA NA TERENSKO DELO IN POTEK AKTIVNOSTI

Da bi povečali zanimanje za zgodovino domačega kraja, izvedemo dan dejavnosti v domačem okolju, kjer posebno pozornost namenimo bogati arhitekturni dediščini in z njo povezanim dogodkom.

Pri sestavljanju nalog želimo vključiti metode opazovanja (zapisovanje, risanje, fotografiranje), odkrivanja (merjenje) in postavljanje hipotez oz. domnevanje (Trškan, 2016, str. 257).

Učenci sami vodijo učno pot, saj želimo, da bi bili pri terenskem delu čim bolj aktivni. Zato posameznemu učencu predhodno določimo stavbo, ki jo mora preučiti. Pri tem ga napotimo v knjižnico, kjer si poišče ustrezno literaturo. Aktivnost učencev povečamo tudi tako, da učitelj pripravi delovni list z nalogami.

Pred odhodom na teren učencem razdelimo delovne liste in na kratko opišemo pomen ter potek dela. Učence razdelimo v skupine po štiri. Vse skupine opravijo enako delo. Učenci pri sprotne reševanju znotraj skupine sodelujejo in si pomagajo z razlago sošolca, po potrebi tudi učitelja in turističnim vodnikom (letak), ki ga predhodno poiščemo v TIC Dobrna. Po končanem delu na terenu se vrnemo v šolo, kjer učence razdelimo v dve skupini. Nadarjeni učenci ob reševanju dodatnih nalog usvojijo dodatna znanja, preostali pa ponovijo pridobljena znanja na terenu. Obe skupini učencev odgovorita na vprašanja o samorefleksiji.

Pred odhodom na teren učitelj poda navodila za varno delo na terenu in opozori na kulturno obnašanje.

Naloge iz delovnega lista, ki usmerjajo delo učencev na terenu, predstavljamo v nadaljevanju.

NAVODILA ZA DELO UČENCEV

Pred vami je delovni list z nalogami, ki se nanašajo na arhitekturno dediščino na Dobrni. Na vsaki točki prisluhnite razlagi sošolca in učitelja, zberite informacije na terenu, nato rešite naloge. Na začetku delovnega lista imate zemljevid, kamor sproti vrisujete svojo pot.

Stavbe, pred katerimi se boste ustavili, ustrezno poimenujte v legendi.

Na koncu vsake naloge se nahaja list hrasta doba in pomeni, da se morate premakniti k naslednji točki ogleda. *Ali veš, da naj bi Dobrna dobila ime po hrastu vrste dob?*

1. Na zemljevid spotoma vrisujete svojo pot in v legendi poimenujte s številkami označene stavbe.

Legenda:

1 _____	4 _____	7 _____
2 _____	5 _____	
3 _____	6 _____	

Najprej pojdite do Vile Ružičke. Nato pot nadaljujte po vrstnem redu, kot si sledijo stavbe na delovnem listu.

2. Vila Ružička (Vila Eichelburg, Vila Heider)

a) Sprehodite so po parku ob vili in ugotovite, na katerem bregu Dobrnice stoji vila.

b) »Vila je zasnovana tako, da je v horizontalni smeri nanizanih več stavbnih sestavin. Na zahodni strani ima trinadstropni oglati stolpič, na vzhodni strani je stolpič prislone na glavno stavbo vile, ki ima balkon v nadstropju. Vezno krilo ima zastekljen sprednji del. V vzhodnem paviljonu je prostor za plesno dvorano, polkrožni zaključek pa je služil kot prostor za glasbeni orkester« (Prelovšek, 2013).

Ob pomoči vira in ogleda razvalin razložite, zakaj lahko upravičeno sklepamo, da je bila vila domovanje bogatejših slojev.

c) Med znanimi lastniki vile je bil tudi inženir Edvard Heider pl. Razložite, kako je inženir Heider povezan z infrastrukturnim projektom *Južne železnice*?

č) Kdo je danes lastnik vile in kakšni so njegovi načrti glede stavbe v prihodnosti?

d) Stojite pred razvalinami vile Ružičke. Natančno si jo oglejte, nato jo skicirajte.

Skica vile Ružičke

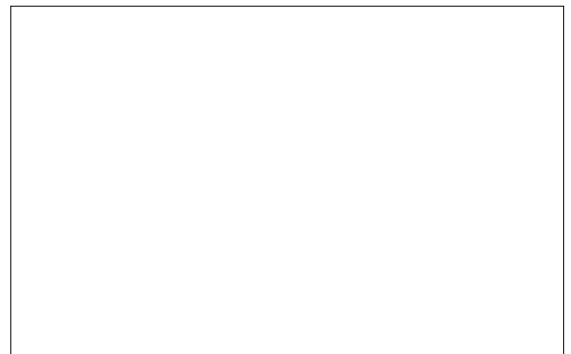
Slika 1: Vila Ružička
(Foto: Karmen Lešnik.)

3. Dvorec Dobrnica, Gutenek

- a) V 18. stoletju so bili lastniki dvorca baroni Adelsteini. Opišite spor, do katerega je prišlo med Adelsteini in Dienersbergi, lastniki dvorca Dobrna.

- b) Ker je Franc Ksaver pl. Dienersberški zašel v finančne težave, je dvorec prodal grofu Francu Kolovratu Liebsteinskemu, ta pa je v dvorcu uredil pivovarno. Kolovrat je pivo hladil v bližnji jami Ledenici. Sprehodite se do nje in posnemite sliko. Doma pa jo prilepite v prazen prostor na desni.

- c) Pred Ledenico se popolnoma umirite in prisluhnite naravi. Napišite, kaj slišite.

- č) Pri stanovalcih vile se pozanimajte, kakšen pomen so za proizvodnjo piva imeli sosednji ribniki.

Slika 2: Gutenek
(Foto: Karmen Lešnik.)

- d) Ob dvorcu stoji mogočen ginko, ki je star več kot 200 let. Razložite, zakaj je to drevo tako posebno. Pri iskanju razlage si lahko pomagata s spletom in pametnim telefonom.

4. Vila Higiea

- a) Izračunajte, koliko let je vila stara. Leto pozidave poiščite na bližnjem turističnem panoju.
- b) Ob izgradnji vile so iz Narodnega muzeja v Atenah za okras pročelja naročili celo kopijo kipa boginje Higieje. Poiščite kip na pročelju in posnemite sebek. Na črto pa zapišite, boginjo česa v grški mitologiji predstavlja Higiea.

- c) Razložite, zakaj je vila danes poznana daleč naokoli.

5. Gosposka hiša, Uprava.

Naloge rešujte v Zdraviliškem parku, kjer se lahko usedete na klopce.

- a) Med lastniki hiše je bil tudi grof Hoyos, lastnik toplic. Razložite, kaj pomeni, »da je prišel na boben«.

- b) S pomočjo pametnega telefona na spletu poiščite slike stavbe in zapišite, kakšne spremembe je stavba doživela leta 2020.

Slika 3: Vila Higiea
(Foto: Karmen Lešnik.)

Slika 4: Uprava
(Foto: Karmen Lešnik.)

Slika 5: Švicarija
(Foto: Karmen Lešnik.)

6. Švicarija, Schweizerhaus, Schweizerhof

a) Razložite, zakaj je stavba dobila ime Švicarija.

b) Izmerite dolžino in širino stavbe in izračunajte njen tloris.

7. Zdraviliški dom in park

Eden od članov skupine glasno prebere vir.

»Zdravilišče Dobrna je v 17. stoletju doživelo hiter razvoj, predvsem za časa Matije Gačnika, ki je dal okoli leta 1624 zdravilišču podobo, ki se je nespremenjena ohranila skoraj dvesto let. Zdravilišče je zaslovelo v 19. stoletju, ko se je v Dobrni zdravilo veliko vojakov, udeleženi v francosko-avstrijskih bojih pred ustanovitvijo Ilirskih provinc« (Slavne vile na Slovenskem, str. 16).

a) S pomočjo vira ugotovite, kdaj je zdravilišče doživelo pomemben razcvet.

b) Zdraviliški dom je že leta zaprt za turiste in propada.

b.1) Razmislite in zapišite, kateri so bili razlogi za zaprtje objekta.

b.2) Poiščite rešitve, s katerimi bi ponovno oživel gostinsko dejavnost v Zdraviliškem domu.

Slika 6: Zdraviliški dom
(Foto: Karmen Lešnik.)

c) Vila, ki je na levi sliki, je nekoč stala pred Zdraviliškim domom. Dobro si oglejte prostor pred Zdraviliškim domom in poskušajte ugotoviti, kaj danes stoji na mestu vile in čemu je prostor namenjen zlasti v poletnih mesecih.

Slika 7: Vila Tavčar
(Vir: Fototeka Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Celje.)

č) V Zdraviliškem parku naj vsaka skupina poišče svojo energijsko točko. Na njej stojte vsaj 10 minut in spremljajte svoje občutke. Nato jih zapišite na list.

8. Dvorec Novi grad (tudi dvorec Dobrna) je leta 1774 dal zgraditi Franc Ksaver Avguštin Dienersberg (krajše Avguštin).

a) Napišite, v kakšnem sorodstvenem razmerju je bil Avguštin z znamenitim kranjskim polihistorjem Janezom Vajkardom Valvasorjem.

b) V času, ko je bil Avguštin lastnik toplic, je le-te obiskal tudi znameniti naravoslovec Balthasar Hacquet. Iz njegove opisa razberite, kakšen lastnik toplic je bil Avguštin Dienersberg.

»V nobenem kopališču še nisem bil z večjim odporom kot tukaj, kjer še vse priča o umazaniji in barbarstvu nekdanih časov.« (Golec, 2014, str. 435)

c) Po Avguštinovi smrti je posest prevzel njegov sin Franc Ksaver Dienersberg. Začel je s temeljito obnovo, razširitvijo in prezidavo zdraviliškega kompleksa. V virih ga poznamo kot »celjskega Wertherja«. Razložite, zakaj je dobil takšen vzdevek.

č) Napišite obdobje, v katerem je bila Dobrna dom potomcev kranjskega polihistorja Valvasorja.

Tokrat pot nadaljujte v šolo, kjer bomo zaključili s tehniškim dnevom.

Terensko delo zaključimo v razredu (1 ura), kjer učence razdelimo v dve skupini, in sicer za nadarjene in vedoželjne učence, ta skupina ob pomoči literature in spleta razišče še preostale zanimive stavbe v okolici, ter na preostale učence, ki ob miselnem vzorcu ponovijo pridobljeno znanje. Obe skupini odgovorita tudi na vprašanja o samorefleksiji.

Slika 8: Dvorec Novi grad
(Foto: Karmen Lešnik.)

DELOVNI LIST ZA NADARJENE IN VEDOŽELJNE UČENCE

1. VILA PURŠKA

Ustni viri poročajo, da je bila spalnica v vili, ki jo je dal zgraditi avstrijski polkovnik Purška, pomanjšana kopija spalnice francoskega kralja Ludvika XIV., znanega tudi pod imenom »*Sončni kralj*«. S pomočjo spleta opišite, kakšna naj bi bila spalnica v vili.

2. VILA EGGER

V dani literaturi poiščite, kako je vila povezana z Rudolfom Habsburškim.

3. VILA MAJPIGEL

Razmislite in zapišite, kako bi lahko dvorec, v katerem je živela in delovala slikarka Elda Piščanec, vključili v turistično ponudbo kraja.

4. ALI SMO ZADOVOLJNI S SVOJO PREDSTAVITVIJO?

Ocenite svojo današnjo predstavitev. Napišite, kaj ste naredili dobro, kaj bi lahko izboljšali in kako se počutite po opravljeni nalogi.

5. KATERA NOVA ZNANJA SMO USVOJILI?

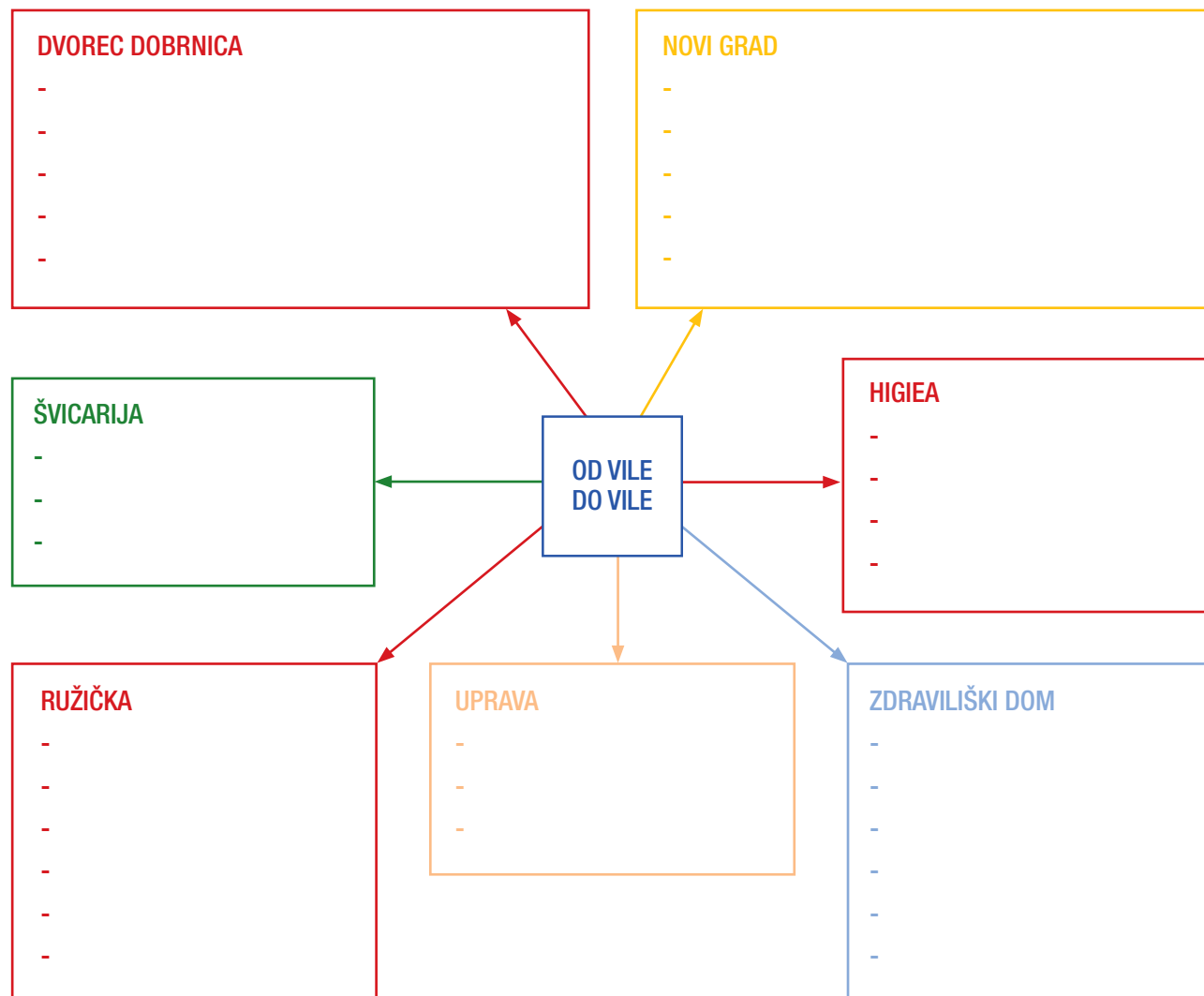
V obliki nevihte možganov v spodnji prazen prostor zapiši, katera nova znanja si usvojil pri današnjem spoznavanju Dobrne z okolico.

DELOVNI LIST ZA OSTALE UČENCE

Učence ponovno razdelimo v skupine po štiri, da rešijo prvo nalogo. Nato samostojno rešijo nalogo 2.

DELOVNI LIST – STAVBNA DEDIŠČINA NA KRATKO

1. Dopolnite miselni vzorec. Napišite, kaj ste novega izvedeli na posameznih točkah. Nato boste po skupinah poročali.

2. Ali smo zadovoljni s svojo predstavitvijo?

Ocenite svojo današnjo predstavitev. Napišite, kaj ste naredili dobro, kaj bi lahko izboljšali in kako se počutite po opravljeni nalogi.

SKLEP

V članku je predstavljena možnost izvedbe terenskega dela pri predmetu *zgodovina* in izbirnem predmetu *odkrivajmo preteklost svojega kraja*. Med rednim poukom je izvedba terenskega dela brez dodatnega kadra težko izvedljiva, zato smo ga izvedli v okviru dneva dejavnosti, tehniškega dne. Z učenci smo si ogledali in predstavili zgodovino posameznih vil in stavbne dediščine zdravilišča na Dobrni, pri čemer smo posebno pozornost namenili aktivnostim učencev.

Odzivi učencev kažejo, da takšna izvedba razbija monotonost pouka, hkrati pa jim daje možnost razvoja veščin (zbiranje gradiva, obdelava podatkov, pojasnjevanje, sklepanje, javno nastopanje ipd.), raziskovanja zgodovine domačega kraja in lokalnega okolja. Poleg terenskega dela na Osnovni šoli Dobrna pripravljamo tudi nadgradnjo, saj nameravamo skupaj z učenci pripraviti dokumentarni film o arhitekturni dediščini na Dobrni.

VIRI IN LITERATURA

- Golec, B. (2014). Dobrna – eno stoletje dom potomcev Janeza Vajkarda Valvasorja. V: *Kronika* (3), str. 423–460.
- Prelovšek, D., Avguštin, M. idr. (2013). Vila Higiea. V: *Slavne vile na Slovenskem*. Praga: Foibos Bohemia, str. 16–21.
- Prelovšek, D., Avguštin, M. idr. (2013). Vila Ružička. V: *Slavne vile na Slovenskem*. Praga: Foibos Bohemia, str. 22–27.
- Program osnovna šola. Zgodovina. Učni načrt* (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_zgodovina.pdf.
- Štuhec, M. (2014). Stavbna dediščina zdravilišča Dobrna. V: *Kronika* (3), str. 525–538.
- Trškan, D. (2008). *Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem*. Ljubljana: Znanstveno-raziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Trškan, D. (2016). *Didaktika zgodovine 1996–2016 (Prispevki k zgodovini v šoli)*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Učni načrt. Izbirni predmeti. Zgodovina. Odkrivajmo preteklost svojega kraja* (2008). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/izbirni/1-letni-vezani-na-razred/8-razred/Preteklost_kraja.pdf.